

Lahutus - Hispaania

Juhime tähelepanu sellele, et käesoleva lehekülje [es](#) originaalkeelset versiooni on hiljuti muudetud. Valitud keeleversiooni meie töötajad parajasti tõlgivad.

SISUKORD

- 1 Millistel tingimustel abielu lahutatakse?
- 2 Millistel alustel abielu lahutatakse?
- 3 Millised on abielu lahutamise õiguslikud tagajärjed seoses
  - 3.1 abikaasadevaheliste isiklike suhetega (nt perekonnanimi)
  - 3.2 vara jagamisega abikaasade vahel
  - 3.3 abikaasade alaealiste lastega
  - 3.4 abikaasa ülalpidamise kohustusega?
- 4 Mida tähendab õigusmõiste „lahuselu” igapäevaelus?
- 5 Millised on lahuselu eeltingimused?
- 6 Millised on lahuselu õiguslikud tagajärjed?
- 7 Mida tähendab mõiste „abielu kehtetuks tunnistamine” igapäevaelus?
- 8 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise eeltingimused?
- 9 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise õiguslikud tagajärjed?
- 10 Kas abielulahutusega seotud küsimusi on võimalik lahendada kohtuväliselt?
- 11 Kuhu tuleb esitada abielu lahutamise, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise avaldus? Millised on avalduse vorminõuded ja millised dokumendid tuleb lisada?
- 12 Kas menetluskulude katteks on võimalik saada menetlusabi?
- 13 Kas abielulahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse saab edasi kaevata?
- 14 Milline on abielulahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise õigusliku tunnustuse taotlemise kord selles liikmesriigis, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus?
- 15 Millisesse kohtusse peaksin pöörduma, kui soovin vaidlustada abielulahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse tunnustamist, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus? Milline on menetluse kord eespool nimetatud juhtudel?
- 16 Millise riigi õigust lahutusmenetluses kohaldatakse, kui abikaasad ei ela selles liikmesriigis või on eri riikide kodanikud?

1 Millistel tingimustel abielu lahutatakse?

Pärast reformi, mis viidi ellu seadusega nr 15/2005, ei nõuta Hispaanias abielu lahutamiseks enam eelnevat lahuselu või seadusest tulenevate aluste olemasolu ning kohtuasutus võib kohe lahutada abielu (lahutus kuulutatakse välja lõpliku kohtuotsusega).

Abielu lahutamise menetlust võib alustada ühe või mõlema abikaasa avalduse alusel või ühe abikaasa avalduse alusel teise abikaasa nõusolekul. Abielu lahutamise otsuse saamiseks piisab sellest, kui on täidetud järgmised tingimused:

1. abielu on kestnud kolm kuud, kui lahutust taotlevad mõlemad abikaasad või kui seda taotleb üks abikaasa teise abikaasa nõusolekul;
2. abielu on kestnud kolm kuud, kui lahutust taotleb ainult üks abikaasa;
3. lahutust võib taotleda pärast abielu sõlmimist ilma mis tahes ooteajata, kui on tõendeid selle kohta, et ohus on avalduse esitanud abikaasa või mõlema või ühe abikaasa laste elu, füüsiline heaolu, vabadus, kõlbeline puhtus või seksuaalvabadus ja -puutumatus.

Eespool esitatud tingimustest võib järeldada, et avalduse esitamiseks ja abielu lahutamiseks piisab sellest, kui üks abikaasa ei soovi enam abielu jätkata. Seejuures ei ole kostjal õigust seda mõjuvatel põhjustel vaidlustada, kui eespool nimetatud periood on möödunud, kusjuures viimati nimetatud juhul puudub ka igasugune ooteaeg.

Lahutuse asemel võivad abikaasad otsustada alustada lahuselu, mille puhul kohaldatakse samu tingimusi, kuid abieluside ei katke. See tähendab, et abikaasad ei ela enam koos, kuid nende abielu ei ole lõppenud – lõpetamine on võimalik üksnes abielu lahutamise otsusega.

Nagu eespool märgitud, saab abielu lahutamise (ja ka lahuselu) menetlust alustada järgmistel alustel:

- ühe abikaasa avalduse alusel;
- mõlema abikaasa avalduse alusel või ühe abikaasa avalduse alusel teise abikaasa nõusolekul.

Esimesel juhul tuleb avaldusele lisada ettepanek meetmete kohta, millega tuleks reguleerida lahutuse või lahuselu õiguslikke tagajärgi ning mida arutatakse menetluse käigus, ning kui abikaasad üksmeelt ei saavuta, teeb otsuse kohtuasutus.

Teisel juhul võivad abikaasad esitada kokkuleppe (*convenio regulador*), milles käsitletakse aspekte, milles on kokkuleppele jõutud seoses meetmetega, mis tuleb võtta perekonna ühist eluaset, laste eest hoolitsemist ja laste ülalpidamist, ühisvara jagamist ning abikaasadevahelisi mis tahes elatismakseid käsitlevates küsimustes. Menetlus toimub kohtus ja teovõimetuid alaealisi lapsi hõlmavatel juhtudel teeb otsuse kohtunik. Kui juhtum ei puuduta teovõimetuid alaealisi lapsi, võidakse avaldust menetleda kas kohtus, kuigi sel juhul teeb otsuse kohtusekretär (*Letrado de la Administración de Justicia*), või notari juures notariaalakti täitmisele pööramise kaudu.

Lahuselu ja lahutust käsitlevaid sätteid kohaldatakse täiel määral kõigi sama- ja erisooliste isikute abielude puhul, sest seadusega nr 13/2005 tunnistatakse, et meestel ja naistel on õigus abielluda samadel tingimustel ja samade õiguslike tagajärgedega olenemata sellest, kas abikaasad on samast või erinevast soost.

2 Millistel alustel abielu lahutatakse?

Pärast seadusega nr 15/2005 ellu viidud reformi ei ole Hispaanias abielu lahutamiseks vaja esitada mingeid põhjuseid, sest abielusideme säilitamist loetakse abikaasade vaba tahte väljenduseks.

Ainus tingimus on, et enne lahutusmenetluse algatamist peab abielu sõlmimisest olema möödunud teatav minimaalne aeg (välja arvatud teatavatel juhtudel). See aeg on järgmine:

1. kolm kuud alates abielu sõlmimisest, kui lahutust taotlevad mõlemad abikaasad või kui seda taotleb üks abikaasa teise abikaasa nõusolekul;
2. kolm kuud alates abielu sõlmimisest, kui lahutust taotleb ainult üks abikaasa;
3. lahutust võib taotleda pärast abielu sõlmimist ilma mis tahes ooteajata, kui on tõendeid selle kohta, et ohus on avalduse esitanud abikaasa või mõlema või ühe abikaasa laste elu, füüsiline heaolu, vabadus, kõlbeline puhtus või seksuaalvabadus ja -puutumatus.

3 Millised on abielu lahutamise õiguslikud tagajärjed seoses

3.1 abikaasadevaheliste isiklike suhetega (nt perekonnanimi)

Abielulahutuse esimene õiguslik tagajärg on see, et abieluside on katkestatud. Sellega lõpeb abielusidemest tulenev kooselukohustus ja vastastikuse abistamise kohustus ning mõlemad abikaasad võivad vabalt uuesti abielluda.

Hispaania õiguse alusel ei nõuta, et naine peab abiellumise korral võtma abikaasa perekonnanime, nagu seda võidakse nõuda mõnes muus riigis.

3.2 vara jagamisega abikaasade vahel

Abielulahutuse tulemusel lõpeb abikaasade abieluvararežiim ja sellega kaasneb ühisvara jagamine – see on protsess, mis on kindlaks määratud abielu suhtes kohaldatava vararežiimiga.

3.3 abikaasade alaealiste lastega

Abielu lahutamise otsus ei mõjuta vanemate ja abielust sündinud laste vahelisi suhteid, välja arvatud seoses isikuhooldusõigusega. Sel puhul peab abielu lahutav kohus tegema otsuse, millega annab isikuhooldusõiguse ühele abikaasale, nähes seejuures ette teise abikaasa külastusõiguse, või mõlemale abikaasale ühiselt.

Ühise isikuhooldusõiguse kohta võivad vanemad sõlmida kokkuleppe (milleni jõutakse kas kokkulepet käsitleva algse ettepaneku alusel või menetluse jooksul). Kohus peab selle kokkuleppe heaks kiitma. Kui kokkulepet ei ole võimalik saavutada, võib kohus määrata ühise isikuhooldusõiguse ühe menetluspoole taotluse alusel pärast seda, kui prokuratuur (*Ministerio Fiscal*) on esitanud aruande, võttes arvesse vajadust tagada lapse huvide nõuetekohane kaitse. Mõnes Hispaania autonoomses piirkonnas (näiteks Aragónis, Baskimaal ja teataval määral Kataloonias) eelistatakse ühist isikuhooldusõigust, mis tähendab, et vaikimisi nähakse ette ühine isikuhooldusõigus, välja arvatud juhul, kui ilmneb asjaolusid, mille puhul on õigustatud teistsugune kord. Samamoodi ja võttes jällegi arvesse alaealiste parimaid huve, võidakse kokku leppida ühe vanema isikuhooldusõiguses ja koguni sega- või hübriidkorras (laste isikuhooldusõigus antakse eri vanematele või mõne lapse isikuhooldusõigus jääb ühele vanemale ja teiste laste puhul kehtib ühine isikuhooldusõigus).

Aluseks on põhimõte, et abielulahutus ei vabasta vanemaid nende kohustustest nende laste ees ning et mõlemad vanemad peavad panustama laste ülalpidamisse, teostades asjaomaste laste suhtes ühist isikuhooldusõigust.

Tavaliselt tähendab see, et laste isikuhooldusõigusega abikaasa peab laste isikuhooldusõiguse saanud abikaasale tegema elatismakseid seni, kuni lapsed saavutavad majandusliku sõltumatuse või jõuavad olukorda, kus nad peaksid olema majanduslikult sõltumatud, kuid ei ole seda nende enda süül. Kui määratakse ühine isikuhooldusõigus, siis ajal, mil lapsed on ühe vanema juures, kannab tavapärasel viisil seotud kulud (rõivad, toit või eluasemekulud) tavaliselt see vanem, ning ülejäänud kulude jaoks avatakse ühiskonto, kuhu kumbki vanem teeb igakuiseid sissemaksid. Kui aga kahe lapsevanema rahaline seis on väga erinev, ei takista miski ühte vanemat andmast teisele vanemale teatavat rahasummat, et too saaks kanda lastega seotud kulud ajal, mil lapsed on tema juures.

3.4 abikaasa ülalpidamise kohustusega?

Lahutuse tulemusel lõpeb kooselukohustus ja vastastikuse abistamise kohustus, mistõttu ei ole kumbki abikaasa kohustatud teist ülal pidama. Kuid kui abielulahutuse tulemusel tekib abikaasade vahel majanduslik ebavõrdsus, nii et ühe abikaasa rahaline olukord on halvem kui enne abielu lõppemist, on kahju kannatanud abikaasal õigus saada teiselt abikaasalt elatist selle ebavõrdsuse korvamiseks.

Mõnes piirkonnas on sellega seoses vastu võetud erisätted.

4 Mida tähendab õigusmõiste „lahuselu” igapäevaelus?

Lahuselu korral ei ela abikaasad enam koos. Teisisõnu lõpeb lahuselu tulemusel kooselukohustus, kuid abieluside jääb püsima, mõjutamata ülalpidamist käsitlevaid mis tahes korraldusi, mis on ebavõrdsuse korvamise eesmärgil kokku lepitud. Peale selle ei ole kummalgi abikaasal enam võimalust kasutada teise abikaasa vara abieluga seotud kulude katmiseks. Samuti lõpeb kohtu kinnitatud (ja ka tegeliku) lahuseluga isaduse eeldus, mille puhul eeldatakse, et lapsed, kes on sündinud kuni 300 päeva jooksul pärast lahuselu algust, on abielumehe lapsed.

5 Millised on lahuselu eeltingimused?

Nii nagu lahutuse puhul, ei ole pärast seadusega nr 15/2005 ellu viidud reformi Hispaanias lahuselu alustamiseks vaja esitada mingeid põhjuseid, sest abielusideme säilitamist loetakse abikaasade vaba tahte väljenduseks.

Ainus tingimus on, et enne lahuselu menetluse algatamist peab abielu sõlmimisest olema möödunud teatav minimaalne aeg (välja arvatud teatavatel juhtudel). See aeg on järgmine:

1. kolm kuud alates abielu sõlmimisest, kui lahuselu taotleavad mõlemad abikaasad või kui seda taotleb üks abikaasa teise abikaasa nõusolekul;
2. kolm kuud alates abielu sõlmimisest, kui lahuselu taotleb ainult üks abikaasa;

3. lahuselu võib taotleda pärast abielu sõlmimist ilma mis tahes ooteajata, kui on tõendeid selle kohta, et ohus on avalduse esitanud abikaasa või mõlema või ühe abikaasa laste elu, füüsiline heaolu, vabadus, kõlbeline puhtus või seksuaalvabadus ja -puutumatus.

6 Millised on lahuselu õiguslikud tagajärjed?

Lahuselul on lahutusega samad õiguslikud tagajärjed selle erinevusega, et lahuselu korral abieluside ei katke. Seega on võimalik leppimine ja abielu täielik taastamine, ilma et abikaasad peaksid uuesti abielluma. Et leppimisel oleks õiguslik mõju, tuleb sellest kohut teavitada. Kui aga abikaasadel on ühisvararežiim (näiteks *sociedad de gananciales*, mille kohaselt käsitatakse poolt ühe abikaasa sissetulekust teise abikaasa omandina), siis lahuselu korral see lõpetatakse ja asendatakse varalahususe režiimiga.

7 Mida tähendab mõiste „abielu kehtetuks tunnistamine” igapäevaelus?

Abielu kehtetuks tunnistamine (mida kohaldatakse nii sama- kui ka erisooliste isikute abielude suhtes) hõlmab kohtu kinnitust, et sõlmitud abieluga seoses eksisteerisid puudused, mille tõttu oli abielu algusest peale tühine. See tähendab, et kohtu kinnituse alusel käsitatakse abielu nii, nagu seda ei oleks kunagi eksisteerinudki, mistõttu ei olnud sellisel abielul kunagi õiguslikku mõju. Sellest tulenevalt taastatakse mõlema abikaasa vallalise seisund.

Abielu kehtetuks tunnistamise tulemusel lõpeb abieluvararežiim, toimub varaühisuse likvideerimine ning lõpeb kooselu- ja vastastikuse abistamise kohustus.

Erinevalt lahuselu ja abielu lahutamist käsitlevatest asjadest ei tule tühise abielu korral maksta hüvitist, sest see eeldab kehtiva abielu olemasolu. Seda olukorda leevendab võimalus, et heas usus toimunud abikaasale võidakse välja mõista kahjuhüvitis, kui tema abikaasa toimis abielu sõlmimisel halvas usus.

Neid õiguslikke tagajärgi, mis kehtisid enne abielu kehtetuks tunnistamist käsitleva kohtuotsuse tegemist, kohaldatakse edasi laste suhtes. Seega on need tagajärjed samasugused nagu lahuselu või abielulahutuse puhul.

Lisaks tsiviilkohtus kehtetuks tunnistamisele tunnustatakse Hispaanias ka tsiviilmõju, mida avaldavad kirikliku kohtu otsused, millega tunnustatakse kehtetuks kanooniline abielu, või paavstlikud otsused, mis puudutavad lühikest teostumatut abielu, mille puhul on nõutav kontrollimenetlus (sarnaneb välisriigi kohtuotsuse tunnustamise menetlusega). Seda kohaldab esimese astme kohus (*Juzgados de Primera Instancia*) (perekonnaasjadele spetsialiseerunud kohus, kui see on olemas). Selline tunnustamine tugineb 3. jaanuaril 1979 Hispaania Kuningriigi ja Püha Tooli vahel sõlmitud õigusasjade lepingule.

8 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise eeltingimused?

Abielu tunnustatakse kehtetuks järgmistel tingimustel.

1. Üks abikaasadest ei andnud nõusolekut abielu sõlmimiseks.
2. Abielu sõlmiti olenemata sellest, et eksisteeris vähemalt üks järgmistest abielu sõlmimist takistavatest asjaoludest:
  - 1) üks abikaasa oli teovõimetu alaealine, välja arvatud juhul, kui asjaomane isik oli üle 14aastane ja oli saanud abiellumiseks kohtu loa (vanuseline piirang);
  - 2) üks abikaasadest oli abielu sõlmimise ajal juba abielus (bigaamia);
  - 3) abikaasad on otsejoones ülenejad või alanejad sugulased või üks abikaasa on teise lapsendatud laps (veresugulus);
  - 4) abikaasad on kuni kolmanda astme sugulussuhtes – onu/tädi ja venna- või õepoeg või venna- või õetütar –, välja arvatud juhul, kui on saanud kohtu luba (veresugulus).
3. Üks abikaasadest on süüdi mõistetud ühe poole endise abikaasa mõrvas või mõrvast osavõtmises, välja arvatud juhul, kui justiitsministeerium on talle armu andnud.
4. Abielu sõlmiti kohtuniku, linnapea või muu ametniku või tunnistajate juuresviibimiseta. Kuid abielu kehtivust ei mõjuta abielu sõlmiva ametiisiku ebapädevus või asjaolu, et tal puudusid seaduslikud volitused, kui vähemalt üks abikaasadest toimis heas usus ja asjaomane ametiisik täitis oma ülesandeid avalikult.
5. Ühel abikaasadest puudusid abielu sõlmimise ajal õiged andmed teise abikaasa isiku kohta või tema selliste isikuomaduste kohta, mis oleksid võinud mõjutada tema nõusolekut abielu sõlmida.
6. Üks abikaasadest nõustus abiellu astuma sunni mõjul või hirmutamise teel.

9 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise õiguslikud tagajärjed?

Abielu kehtetuks tunnistamise tulemusel käsitatakse abielu algusest peale kehtetuna. Sellest tulenevalt taastatakse abikaasade vallalise seisund.

Kuid laste ja heas usus toiminud abikaasa või abikaasade suhtes jäävad kehtima mis tahes tagajärjed, mis tekkisid kehtetuks tunnistatud abielu jooksul alates selle sõlmimisest kuni kehtetuks tunnistamise otsuse tegemiseni.

Varaühisuse likvideerimise korral ei saa halvas usus toiminud abikaasa osa mingist kasust, mida sai heas usus toiminud abikaasa.

Kuid kui eksisteeris kooselu, võib heas usus toiminud abikaasa saada hüvitist mis tahes sellise majandusliku ebavõrdsuse korvamiseks, mida abielu kehtetuks tunnistamine võis põhjustada.

10 Kas abielulahutusega seotud küsimusi on võimalik lahendada kohtuväliselt?

Hispaanias on perelepitus riigi tasandil reguleeritud 6. juuli 2012. aasta seadusega nr 5/2012, mis käsitleb vahendusmenetluse kasutamist tsiviil- ja kaubandusajades ning millega võetakse Hispaania õigusesse üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. mai 2008. aasta direktiiv 2008/52/EÜ vahendusmenetluse teatavate aspektide kohta tsiviil- ja kaubandusajades. Vahenduse suhtes kohaldatakse järgmisi üldpõhimõtteid: vabatahtlikkus ja vaba valik, erapooletus, neutraalsus ja konfidentsiaalsus. Lisaks neile põhimõtetele kohaldatakse reegleid või suuniseid, mille abil suunatakse vahendusmenetluse poolte tegevust, näiteks heas usus toimimise ja vastastikuse austuse ülesnäitamine ning poolte kohustus teha vahendajaga koostööd ja teda toetada.

Eespool nimetatud seadusega nr 5/2012 reguleeritakse vahendust piiriüleste vaidluste korral, st selliste vaidluste korral, mille puhul vähemalt ühe poole asukoht või alaline elukoht asub muus riigis peale teiste mõjutatud poolte asukoha- või elukohariigi, kui pooled otsustavad kasutada vahendust või kui vahenduse kasutamine on kohaldatava õiguse kohaselt kohustuslik. Samuti hõlmab see konflikte, mille võimalik või tegelik lahendamine toimub lepituskokkuleppe alusel olenemata selle sõlmimise kohast. Seda kohaldatakse juhul, kui ühe poole elukohavahetuse järel otsustatakse kokkulepet täita või mõnda selle tagajärge jõustada teise riigi territooriumil. Kui piiriülene vaidlus tekib Euroopa Liidu eri liikmesriikides elavate poolte vahel, määratakse alaline elu- või asukoht kindlaks kooskõlas määruse (EÜ) nr 44/2001 (Brüsseli I määrus) artiklitega 59 ja 60.

Perelepitust käsitatakse Hispaania õiguses kui alternatiivi perevaidluste lahendamisele rangelt kohtumenetluse teel.

Paljud autonoomsed piirkonnad on oma autonoomsete parlamentide kaudu jõustanud perelepitust käsitlevad seadused, sätestades lepituse üldjuhul – teatava erandiga – sotsiaalhoolekandeasutuste edendatava võimalusena:

Andaluusia – 27. veebruari 2009. aasta seadus nr 1/2009 perelepituse kohta Andaluusias; Aragón – 24. märtsi 2011. aasta seadus nr 9/2011 perelepituse kohta Aragónis; Astuuria – 23. märtsi 2007. aasta seadus nr 3/2007 perelepituse kohta; Kanaari saared – 8. aprilli 2003. aasta seadus nr 15/2003 perelepituse kohta; Kantaabria – 28. märtsi 2011. aasta seadus nr 1/2011 vahenduse kohta Kantaabria autonoomses piirkonnas; Castilla–La Mancha – 24. mai 2005. aasta seadus nr 4/2005 perelepituse kui spetsialiseeritud sotsiaalteenuse kohta; Castilla–León – 6. aprilli 2006. aasta seadus nr 1/2006 perelepituse kohta Castilla–Leónis; Kataloonia (eriti oluline selles autonoomses piirkonnas, sest seal on selles valdkonnas välja töötatud oma seadusandlik pädevus, mille puhul nähakse Kataloonia tsiviilseadustiku artikli 233 lõikega 6 ette, et kohtuasutus võib suunata abikaasad lepitust käsitlevale teavitamiskohtumisele, kui ta leiab, et juhtumi asjaolusid arvesse võttes on veel võimalik kokkulepet saavutada); Valencia – 26. novembri 2001. aasta seadus nr 7/2001 perelepituse kohta Valencias; Galicia – 31. mai 2001. aasta seadus nr 4/2001 perelepituse kohta; Balearid – 9. detsembri 2010. aasta seadus nr 14/2010 perelepituse kohta Balearidel; Madrid – 21. veebruari 2007. aasta seadus nr 1/2007 perelepituse kohta Madridis; ning Baskimaa – 8. veebruari 2008. aasta seadus nr 1/2008 perelepituse kohta.

Riigi tasandil lisati 8. juuli 2005. aasta seadusega nr 15/2005 (millega muudeti tsiviilseadustikku ja tsiviilkohtumenetluse seadust seoses lahuse ja abielulahutusega) sama seaduse artiklisse 770, millega reguleeritakse lahuse ja abielulahtust (välja arvatud lahutus vastastikusel kokkuleppel) ning abielu kehtetuks tunnistamist käsitlevat menetlust, uus eeskiri nr 7^a, mille kohaselt võivad pooled vastastikusel kokkuleppel taotleda menetluse peatamist tsiviilkohtumenetluse seaduse artikli 19 lõikes 4 sätestatud üldistel tingimustel eesmärgiga kasutada vahendust.

Piiriüleste abieluvaidluste korral kohaldatakse määruse (EÜ) nr 2201/2003 (Brüsseli IIa määrus) artiklit 55, mille kohaselt peavad keskasutused tegema teise liikmesriigi keskasutuse või vanemliku vastutuse kandja taotluse põhjal konkreetsetel juhtudel koostööd määruse eesmärkide saavutamiseks. Sel eesmärgil peavad nad võtma kõik asjakohased meetmed, et muu hulgas hõlbustada vanemliku vastutuse kandjate vahelise kokkuleppe saavutamist vahenduse teel või muul viisil.

Sellistes perekonnaõigusega seotud tsiviilkohtumenetlustes, mis kuuluvad naistevastase vägivalda juhtumitega tegelevate kohtute (*Juzgados de Violencia sobre la Mujer*) pädevusse, on vahenduse kasutamine keelatud.

11 Kuhu tuleb esitada abielu lahutamise, lahuse või abielu kehtetuks tunnistamise avaldus? Millised on avalduse vorminõuded ja millised dokumendid tuleb lisada?

a. Kuhu avaldus esitada?

Kui välja on selgitatud Hispaania kohtute rahvusvaheline pädevus (sätestatud määruses (EÜ) nr 2201/2003 abielu kehtetuks tunnistamise, lahusele, abielulahutuse ja vanemliku vastutuse kohta; määruses (EÜ) nr 4/2009 ülalpidamiskohustuse kohta; alates 29. jaanuarist 2019 määruses (EL) 2016/1103 abieluvararežiimide kohta ja kohtute alusseaduse (*Ley Orgánica del Poder Judicial*, LOPJ) artiklis 22c asjade kohta, mida ei ole määrustes sätestatud või mille puhul viidatakse riigi õigusele), et arutada asja Hispaanias, tuleb lahutuse, lahusele või abielu kehtetukstunnistamise avaldus (välja arvatud avaldused, mida käsitleb notar lahusele või lahutuse korral vastastikusel kokkuleppel, ilma et see puudutaks alaealisi lapsi) esitada esimese astme kohtule. Mõnes kohtupiirkonnas on loodud perekonnaõigusele spetsialiseerunud esimese astme kohtud. Konkreetselt on esimese astme kohtud järgmised.

- Kohus, kelle tööpiirkonnas asub abikaasade ühine eluase.
- Kui abikaasad elavad eri kohtupiirkondades, võib hageja valida ühe järgmistest kohtutest:
  - abikaasade viimase ühise eluaseme järgne kohus või
  - kostja elukohajärgne kohus või
  - kui kostjal puudub kindlaksmääratud alaline elukoht või asukoht, võib hageja esitada avalduse omal äranägemisel sellele kohtule, kelle tööpiirkonnas kostja asub või viimati elas.
- Kui ükski eespool nimetatud kriteerium ei ole täidetud, tuleks avaldus esitada hageja elukohajärgse esimese astme kohtu kohtunikule (*Juez de Primera Instancia*).
- Kui abielu lahutamist või lahusele taotlevad mõlemad abikaasad ühiselt, võivad nad sellekohase avalduse esitada ühele järgmistest kohtunistest:
  - abikaasade viimase ühise elukoha alusel pädev kohtunik või
  - ühe hageja alalise elukoha alusel pädev kohtunik.
- Esialgsete ajutiste meetmete võtmist käsitlevaid avaldusi võib menetleda avalduse esitaja alalise elukoha järgse esimese astme kohtu kohtunik.

Lisateavet Hispaania kohtute kohta leiab veebisaidilt <http://www.mjusticia.gob.es/cs/Satellite/Portal/es/administracion-justicia/organizacion-justicia/organizacion-juzgados>.

Nende juhtumite puhul, mida käsitleb notar (see on alternatiiv kohtumenetlusele, kui pooltel ei ole teovõimetuid alaealisi lapsi – kuigi nendel juhtudel ei tee otsust mitte kohtunik, vaid kohtuametnik), peab ta pöörama asjakohase notariaalakti täitmisele kohas, kus abikaasad viimati koos elasid või kus asus ühe hageja alaline elukoht.

b. Formaalsused ja nõutavad dokumendid

Kui asi otsustatakse esitada kohtule, tuleb abielu kehtetukstunnistamise, lahusele ja abielu lahutamise avaldus esitada kirjalikult ning selle peavad allkirjastama hageja õigusesindajad (*letrado* ja *procurador*). Nende õigusala töötajate teenuseid võivad abikaasad kasutada koos, kui nad taotlevad lahusele või abielu lahutamist ühiselt.

Lahusele, abielu kehtetuks tunnistamise või abielu lahutamise avaldusele tuleb lisada järgmised dokumendid:

- abielutunnistus ja kõikide laste sünnitunnistused; pelgalt perekonnaseisukannete raamatu (*Libro de Familia*) väljavõtte esitamisest ei piisa;
- dokumendid, millel põhineb hageva abikaasa või hagevate abikaasade avaldus;
- dokumendid, mida on vaja abikaasade ja vajaduse korral laste rahalise olukorra hindamiseks, näiteks maksudeklaratsioonid, palgatõendid, pangaväljavõtted, omandiõigust tõendavad dokumendid või kinnisvara registreerimise tõendid, kui poolte vaidlus on seotud varaküsimustega;
- vastastikuse kokkuleppe ettepanek, kui lahusele või abielu lahutamist taotletakse ühise avalduse alusel.

Kui otsustatakse pöörduda notari poole (lahusele või lahutus vastastikusel kokkuleppel ilma teovõimetute alaealiste lasteta), on ülaltoodud dokumendid vajalikud notariaalse dokumendi täitmisele pööramiseks, ja kuigi kohal viibib ka notar, peab abikaasadel avaliku notariaalse dokumendi täitmiseks olema kaasas õigusesindaja.

12 Kas menetluskulude katteks on võimalik saada menetlusabi?

Hispaania tunnistas Hispaania kodanike, teiste Euroopa Liidu liikmesriikide kodanike ja Hispaanias elavate välisriigi kodanike õigust saada tasuta õigusabi, kui nad suudavad tõendada, et neil puuduvad piisavad vahendid kohtu poole pöördumiseks.

Füüsilistel isikutel on õigus saada õigusabi, kui neil puudub piisav vara ning nende aastased rahalised vahendid ja aastane brutosissetulek ühe perekonna kohta kokku ei ületa järgmisi piirsummasid:

- a) avalduse esitamise ajal kehtiva üldise riikliku sissetulekuindeksi (IPREM) kahekordne väärtus nende isikute puhul, kes ei ole ühegi perekonna liikmed;
- b) avalduse esitamise ajal kehtiva üldise riikliku sissetulekuindeksi kahe- ja poolekordne väärtus, kui isik on mis tahes liiki alla neljaliikmelise perekonna liige;
- c) üldise riikliku sissetulekuindeksi kolmekordne väärtus, kui tegemist on nelja- või enamaliikmelise perekonnaga.

Üldise riikliku sissetulekuindeksi (IPREM) arvutamine

Taotlus tuleb esitada sellele advokatuurile (*Colegio de Abogados*), kelle tööpiirkonnas asub kohus, kes korraldab põhikohtuistungit, või taotluse esitaja elukohajärgsele kohtule; viimati nimetatud juhul edastab kohus avalduse territoriaalse pädevusega advokatuurile.

Advokatuurid on vastuvõtavad asutused piiriüleste vaidlustega seoses esitatavate taotluste puhul. Selliste vaidluste puhul on edastavaks asutuseks see advokatuur, kelle tööpiirkonnas asub taotluse esitaja alaline elukoht või asukoht.

Euroopa Liidu kodanik, kelle elukohariik on õigusabi taotluste edastamise Euroopa kokkuleppe osaline, võib esitada taotluse keskasutusele, kelle tema riik on määranud kokkuleppe täitmise eesmärgil.

Taotlus tuleb esitada enne menetluse algatamist või – kui õigusabi taotleb kostja – enne hagile vastamist. Kuid hiljem võivad nii hageja kui ka kostja taotleda õigusabi pärast seda, kui nad on tõendanud, et nende rahaline olukord on muutunud.

Kui abikaasadel ei ole piisavalt ühist vara ja üks abikaasadest ei saa õigusabi, sest seda takistab teise abikaasa rahaline olukord, võib viimati nimetatud abikaasa olla kohustatud kandma kõik kohtuvaidluse kulud või osa neist kuludest korra alusel, mida nimetatakse *litis expensas* (lahutusmenetluse korral kohaldatav kohtumenetluse kulude jagamise erikord).

13 Kas abielulahutuse, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse saab edasi kaevata?

Hispaania kohtute poolt lahusele, abielu lahutamise ja kehtetuks tunnistamise menetlustes tehtud otsused saab edasi kaevata. Apellatsioon tuleb esitada 20 päeva jooksul sellele esimese astme kohtule, kes tegi vaidlustatava otsuse, ja asjaomases kohtus tuleb appellatsioon ametlikult vormistada. Apellatsiooni arutamine kuulub asjaomase provintsikohtu (*Audiencia Provincial*) pädevusse. Teatavatel juhtudel võib pärast seda, kui appellatsiooni kohta on otsus tehtud, esitada kassatsioonkaebuse ja vajaduse korral erakorralise appellatsiooni seoses menetlusnormide rikkumisega ülemkohtu (*Tribunal Supremo*) tsiviilkolleegiumile.

Abielu kehtetuks tunnistamist, lahusele ja abielu lahutamist käsitlevad otsused ei kuulu Hispaanias esialgu täitmisele juhul, kui nende peale esitatakse appellatsioon (välja arvatud juhul, kui tegemist on otsustega, mis käsitlevad kohtuasja esemega seotud kohustusi ja varalisi suhteid), kuigi appellatsioonil ei ole kohtuotsusega ette nähtud meetmete täitmist peatavat toimet ning meetmed kuuluvad vahetult täitmisele isegi juhul, kui kohtuotsuse peale on esitatud appellatsioon. Peale selle, kui appellatsioon on seotud üksnes otsuses osutatud meetmetega, tunnistatakse abielu kehtetuks tunnistamist, lahusele või abielu lahutamist käsitlev otsus lõplikuks isegi juhul, kui otsuse peale on esitatud appellatsioon.

Kui tegemist on menetlusega, mille raames taotlevad abikaasad lahusele või abielu lahutamist ühiselt, ei saa lahusele või abielu lahutamist võimaldava ja kohtunikule heakskiitmiseks esitatud kokkuleppe heakskiitmist käsitleva kohtuotsuse peale üldjuhul appellatsiooni esitada. Seda saab siiski teha prokuratuur, kui ta on menetlusse kaasatud, ning ta võib esitada appellatsiooni iga alaealise või teovõimetu lapse huvides. Sellistes ühise avalduse alusel algatatud menetlustes saab appellatsiooni esitada kohtuotsuse peale, millega kohus jätab rahuldamata abielu lahutamise või lahusele avalduse või keeldub abikaasade soovitud mis tahes või kõigi meetmete võtmisest. Niisugustel juhtudel ei peata meetmeid käsitleva otsuse peale appellatsiooni esitamine asjaomaste meetmete täitmist ega mõjuta mingil moel asjaolu, et kohtuotsus on siduv seoses lahusele või abielulahutusega.

Nende kohtu otsuste peale, mis käsitlevad ajutiste ja esialgsete meetmete võtmist ning mille kohtunik võib teha enne lahusele, abielu kehtetuks tunnistamist või lahutamist käsitleva menetluse algust või sellise menetluse ajal, ei saa appellatsiooni esitada, isegi kui tehtud otsused ei kujuta endast lõplikku kohtuotsust ega ole selles etapis siduvad. Esialgsete meetmete võtmist käsitlevad otsused ei kuulu läbivaatamisele appellatsiooni korras, vaid need vaadatakse läbi kohtuotsusega, mis tehakse lahusele, abielu kehtetuks tunnistamist või lahutamist käsitleva menetluse lõpus.

14 Milline on abielulahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise õigusliku tunnustuse taotlemise kord selles liikmesriigis, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus?

Sellisel juhul kohaldatakse nõukogu 27. novembri 2003. aasta määrust (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega (Brüsseli IIa määrus), mis on jõus kõigis liikmesriikides peale Taani. Taanis kohaldatakse sellisel juhul 19. oktoobri 1996. aasta vanema kohustuste kindlaksmääramise ja laste kaitse abinõude rakendamise pädevuse, kohaldatava õiguse, abinõude tunnustamise, rakendamise ja koostöö Haagi konventsiooni.

Kui ainus eesmärk on abielu lahutamist, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamist käsitleva teise liikmesriigi kohtuotsuse põhjal ajakohastada liikmesriigi perekonnaseisuregistri andmeid ja kui asjaomase liikmesriigi õigusaktide kohaselt ei ole nende otsuste peale enam võimalik kohtule apellatsiooni esitada, piisab lihtsalt sellest, et iga riigi sündide, abielude ja surmade registrile esitatakse asjakohane avaldus, millele peavad olema lisatud järgmised dokumendid:

- otsuse koopia, mis peab vastama selle autentsuse kindlakstegemiseks vajalikele nõuetele kooskõlas selle väljastanud riigi õigusnormidega;
- standardse ametliku mudeli järgi koostatud tõend, mille on välja andnud otsuse teinud liikmesriigi kohus või pädev ametiasutus;
- dokument, mis tõendab, et dokumendid on kostjale nõuetekohaselt kätte toimetatud või et kostja aktsepteeris otsust, kui see tehti tagaselja.

Kui soovitakse ühes liikmesriigis (välja arvatud Taanis) abielu lahutamise, abielu kehtetuks tunnistamise või lahuselu kohta tehtud otsuse tunnustamist Hispaanias, tuleks tunnustamistaotlus esitada sellele esimese astme kohtule, kelle tööpiirkonnas asub selle isiku elukoht, kellega seoses otsuse tunnustamist või mittetunnustamist taotletakse. Seejuures ei pea asjaomane otsus olema siduv liikmesriigis, kus see tehti. Kui kostja elukoht ei ole Hispaanias, võib taotluse esitada sellele kohtule, kelle tööpiirkonnas kostja asub või kus oli tema viimane elukoht Hispaanias või eespool nimetatud asu- või elukohtade puudumise korral hageja alalise elukoha järgsele kohtule.

Taotlus tuleks esitada kirjalikult advokaadi ja prokuröri abil ning taotlusele tuleks lisada samad dokumendid, nagu eespool kirjeldatud.

Taanis tehtud otsuste Hispaanias tunnustamise suhtes kohaldatakse Hispaania õigust. Menetlus algab taotluse esitamisega otse sellele esimese astme kohtule, kelle tööpiirkonnas asub selle isiku alaline elukoht, kellega seoses tunnustamist taotletakse.

15 Millisesse kohtusse peaksin pöörduma, kui soovin vaidlustada abielulahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse tunnustamist, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus? Milline on menetluse kord eespool nimetatud juhtudel?

Otsuse mittetunnustamise taotlemise menetlus on sama nagu otsuse tunnustamise taotlemise menetlus. Kui otsust tunnustati kooskõlas nõukogu määrusega (EÜ) nr 2201/2003, saab tunnustamise otsuse vaidlustada alles pärast seda, kui sellisest otsusest on teavitatud, ning asjakohasele provintsikohtule tuleb apellatsioon esitada seaduses sätestatud tähtaja jooksul.

Kui kohtuasi on seotud Taanis tehtud otsusega, tuleb tunnustamine vaidlustada juba siis, kui esimese astme kohus menetleb vastaspoole esitatud taotlust otsuse tunnustamiseks. Kõigil juhtudel on vastuväite ametlikuks esitamiseks vaja kasutada advokaadi ja prokuröri abi.

16 Millise riigi õigust lahutusmenetluses kohaldatakse, kui abikaasad ei ela selles liikmesriigis või on eri riikide kodanikud?

Pärast määruse (EL) 1259/2010 jõustumist 21. juunil 2012. aastal ning kooskõlas selle artiklitega 5 ja 8 võivad abikaasad määruses sätestatu alusel valida, millise riigi õigust kohaldatakse nende lahuselu või abielulahutuse suhtes. Kui abikaasad seda valikut ei tee, kohaldatakse abielulahutuse või lahuselu suhtes järgmist õigust:

- a) selle riigi õigust, kus asus abikaasade alaline elukoht hagi esitamise ajal; või sellise elukoha puudumise korral
- b) selle riigi õigust, kus asus abikaasade viimane alaline elukoht, tingimusel et nende seal elamise aeg lõppes mitte rohkem kui aasta enne hagi esitamist ja et hagi esitamise ajal elab üks abikaasadest endiselt selles riigis; või sellise elukoha puudumise korral
- c) selle riigi õigust, mille kodanikud mõlemad abikaasad hagi esitamise ajal on; või ühise kodakondsusjärgse riigi puudumise korral
- d) selle riigi õigust, kus asub kohus, kellele hagi esitati.

Eespool toodud õigusakte kohaldatakse lahutuse suhtes, kuigi kohaldatavad õigusaktid võivad olla erinevate tagajärgedega.

Abieluvararežiimi suhtes ja kuni 29. jaanuarini 2019 (kui jõustub määrus 1103/2016) kohaldatakse (ühise kodakondsusega) abikaasade abielu ajal kehtinud eraõigust (kui abieluvaralepinguga ei ole kehtestatud abieluvararežiimi). Muus olukorras kohaldatakse kummagi abikaasa eraõigust (vastavalt poolte kodakondsusele) või alalise elukoha õigust, mille mõlemad abikaasad on valinud enne abielu sõlmimist koostatud tõestatud dokumendis. Selle puudumisel kohaldatakse õigust, mis kehtis alalises elukohas vahetult pärast abielu sõlmimist. Kui aga selline ühine elukoht puudub, kohaldatakse abielu sõlmimise kohas kehtivat täiendavat vararežiimi. 19. jaanuarist 2019 hakatakse täielikult kohaldama määrust (EL) nr 1103/2016, mis tähendab, et kui valikut ei ole tehtud, kohaldatakse selle riigi abieluvararežiimi, a) kus asus abikaasade esimene ühine alaline elukoht abiellumise ajal, või kui see puudub, siis b) mille ühine kodakondsus abikaasadel abiellumise ajal oli, või kui see puudub, siis c) millega abikaasad olid abielu ajal kõige tihedamini seotud, võttes arvesse kõiki asjaolusid. Kui abikaasadel oli abielu ajal mitu kodakondsust, siis ühise kodakondsuse järgse õiguse kriteerium ei kehti.

Laste isikuhooldusõigust puudutavaid küsimusi reguleeritakse 19. oktoobri 1996. aasta Haagi konventsiooniga, mida kohaldatakse otsust tegeva ametiasutuse õiguse kohaselt.

Ajutiste meetmete ja kaitsemeetmete puhul tuleks loogikale tuginedes kohaldada sama õigust, mida kohaldatakse konkreetsel juhul lahuselu, abielu kehtetuks tunnistamise või abielu lahutamise suhtes, välja arvatud pakiliste meetmete puhul, mida võidakse kohaldada Hispaanias asuvate isikute või vara suhtes, isegi kui Hispaanial ei ole pädevust asja arutada.

Mis puudutab ülalpidamiskohustust (sealhulgas ka perekonna kodu kasutamist ja vajaduse korral hüvitist), siis juhul, kui kohaldatavat õigust ei ole kokku lepitud, kehtib ülalpidamist saama õigustatud isiku alalise elukoha õigus.

Et välisriigi õigus oleks Hispaanias kohaldatav, peab sellise õiguse sisu ja kehtivus olema vajaduse korral tõendatud; Hispaania kohus võib seda kontrollida kõikide vahenditega, mida ta peab õiguse kohaldamiseks oluliseks.

Lisaks tuleb rõhutada, et Hispaanias algatatud menetluse suhtes kohaldatakse alati Hispaania menetlusõigust olenemata sellest, millist õigust kohaldatakse abielu lahutamise, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise suhtes.

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Viimati uuendatud: 05/04/2018